

Sygn. akt IC 621/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 sierpnia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący	Sędzia SO Paweł Lason
Protokolant	st. sekr. sąd. Wioletta Kolanek

po rozpoznaniu w dniu 6 sierpnia 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa H. M.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej "Barbórka" w P.

o uchylenie uchwały

1. uchyła uchwałę numer (...) Rady Nadzorczej Spółdzielni Mieszkaniowej "Barbórka" w P. z dnia 31 marca 2015 roku w sprawie wykreślenia H. M. z rejestru członków;
2. zasądza od Spółdzielni Mieszkaniowej "Barbórka" w P. na rzecz powoda H. M. kwotę 200 (dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 621/15

UZASADNIENIE

Powód H. M. wniósł o stwierdzenie nieważności, ewentualnie uchylenie uchwały numer (...) z dnia 31 marca 2015 roku podjętej przez Radę Nadzorczą Spółdzielni Mieszkaniowej „Barbórka” w P., mocą której wykreślono powoda z rejestru członków spółdzielni. W uzasadnieniu podniósł, że formalnym powodem jego wykluczenia ze spółdzielni był jego spór ze spółdzielnią o zasadność obciążania spółdzielców częścią opłaty na fundusz remontowy. Sporna między stronami kwota, na dzień podjęcia uchwały o wykluczeniu wynosiła 1.319,71 złotych. Powód domyśla się, że rzeczywistym motywem spółdzielni była chęć pozbycia się niewygodnego członka domagającego się prowadzenia przejrzystej działalności przez władze spółdzielni, spółdzielnia bowiem nie pozbawia członkostwa innych osób zalegających z opłatami na rzecz spółdzielni.

W odpowiedzi na pozew pozwana Spółdzielnia Mieszkaniowa „Barbórka” w P. domagała się oddalenia powództwa oraz zasądzenia kosztów procesu według norm przepisanych. Motywując swe stanowisko wskazała, że podjęcie zaskarżonej przez powoda uchwały było uzasadnione, gdyż powód od piętnastu miesięcy nie wywiązuje się z obowiązków statutowych nie uiszczając opłat związanych z funduszem remontowym czym narusza podstawowe obowiązki spółdzielcy i naraża spółdzielnię na niemożliwość realizowania zadań. (k. 11-14)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód jest członkiem Spółdzielni Mieszkaniowej „Barbórka” w P..

/okoliczności niesporne/

Od piętnastu miesięcy H. M. pozostaje w sporze ze spółdzielnią żądając wyjaśnienia co do zasadności obciążania jego lokalu opłatą na fundusz remontowy w uchwalonej wysokości. Powód nie zaskarżył uchwał określających wysokość opłat z tytułu użytkowania lokali. Pozwana spółdzielnia nie wytoczyła powodowi powództwa o zapłatę spornych należności.

/okoliczność niesporna/

Powód na bieżąco reguluje pozostałe opłaty z tytułu użytkowania lokalu mieszkalnego. Zaległość co do świadczeń na fundusz remontowy na dzień 31 marca 2015 roku wynosiła 1.319,71 złotych, zaś na dzień zamknięcia rozprawy 2014,40 złotych.

/okoliczności niesporne/

W dniu 31 marca 2015 roku Rada Nadzorcza Spółdzielni Mieszkaniowej „Barbórka” w P. podjęła uchwałę numer (...) o wykreśleniu H. M. z rejestru członków Spółdzielni Mieszkaniowej „Barbórka” w P.. W uzasadnieniu uchwały wskazano, że przyczyną wykreślenia jest niewywiązywanie się przez H. M. się z obowiązków statutowych przez nieuiszczanie opłat należnych spółdzielni, czym narusza on podstawowe obowiązki spółdzielcy.

/okoliczność niesporna/

W ustawowym terminie powód wniósł do Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim pozew o uchylenie powyższej uchwały.

/okoliczność niesporna/

Stosownie do § 21 ust. 1 statutu Spółdzielni Mieszkaniowej „Barbórka” w P. wykluczenie członka ze Spółdzielni może nastąpić w wypadku, gdy z jego winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa dalsze pozostawanie w Spółdzielni nie da się pogodzić z postanowieniami statutu lub zasadami współżycia społecznego.

Ustęp 2 stanowi, że podstawę wykluczenia może stanowić w szczególności:

- 1) świadome działanie na szkodę spółdzielni, w tym niszczenie jej mienia lub działanie wbrew jej interesom;
- 2) uporczywe naruszanie postanowień statutu, regulaminów i innych uchwał organów spółdzielni;
- 3) uporczywe uchylanie się od wykonywania istotnych zobowiązań wobec spółdzielni;
- 4) świadome wprowadzenie spółdzielni w błąd w celu nabycia określonych uprawnień lub uzyskania nienależnych mu korzyści;
- 5) złośliwe lub uciążliwe naruszanie spokoju i porządku w miejscu zamieszkania oraz korzystanie z lokalu niezgodnie z jego przeznaczeniem.

Paragraf 22 ust. 1 statutu stanowi ponadto, że członek Spółdzielni nie wykonujący obowiązków statutowych z przyczyn przez niego niezawinionych może być pozbawiony członkostwa przez wykreślenie z rejestru członków.

Ustęp 2 stanowi, że wykreślenie może nastąpić w szczególności gdy członek:

- 1) nie płaci w terminie wpisowego lub udziału;

- 2) dopuszcza się nagannego postępowania, któremu z uwagi na wiek i stan umysłu nie można przypisać winy, ale zakłóca to porządek domowy i utrudnia zamieszkiwanie innym osobom;
- 3) utracił spółdzielcze prawo do lokalu w wyniku podziału majątku, na mocy, którego prawo do lokalu przypadło byłemu małżonkowi członka spółdzielni;
- 4) zbył spółdzielcze prawo do lokalu, jeśli było to jedyne jego prawo do lokalu w spółdzielni i nie złożył rezygnacji z członkostwa w terminie, o którym mowa w § 14 pkt. 17 statutu;
- 5) utracił spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu w postępowaniu egzekucyjnym, jeśli było to jedyne jego prawo do lokalu w spółdzielni;
- 6) zbył prawo odrębnej własności lokalu, jeżeli było to jedyne jego prawo do lokalu w spółdzielni i nie złożył rezygnacji z członkostwa w terminie, o którym mowa w § 14 pkt. 17 statutu.

/dowód: statut – k. 38; 33-42/

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo i zdecydowana większość podniesionych w nim zarzutów zasługiwało na uwzględnienie.

Jak stanowi art. 5 § 1 pkt. 5 ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo Spółdzielcze (tekst jedn. Dz.U. 2013 poz. 1443) zasady i tryb przyjmowania członków, wypowiedzenia członkostwa, wykreślenia i wykluczenia członków w Spółdzielni określa statut.

W myśl art. 24 § 2 Prawa Spółdzielczego wykluczenie członka ze spółdzielni może nastąpić w wypadku, gdy z jego winy umyślnej lub z powodu rażącego niedbalstwa dalsze pozostawanie w spółdzielni nie da się pogodzić z postanowieniami statutu spółdzielni lub dobrymi obyczajami. Statut określa przyczyny wykluczenia.

Z paragrafu 3 tego przepisu wynika, że członek niewykonujący obowiązków statutowych z przyczyn przez niego niezawinionych może być wykreślony z rejestru członków spółdzielni. Statut określa przyczyny wykreślenia.

Oznacza to, że przepisy statutu spółdzielni nie mogą naruszać zasad określonych w ustawie, mogą za to je doprecyzowywać, uszczegóławiać i uzupełniać.

Wykluczenia albo wykreślenia może dokonać, stosownie do postanowień statutu, rada nadzorcza albo walne zgromadzenie spółdzielni. Organ, do którego kompetencji należy podejmowanie uchwał w sprawie wykluczenia albo wykreślenia, ma obowiązek wysłuchać wyjaśnień zainteresowanego członka spółdzielni (art. 24 § 4 ww. ustawy). Organ, który podjął uchwałę w sprawie wykreślenia albo wykluczenia, ma obowiązek zawiadomić członka na piśmie wraz z uzasadnieniem o wykreśleniu albo wykluczeniu ze spółdzielni w terminie dwóch tygodni od dnia podjęcia uchwały. Uzasadnienie powinno w szczególności przedstawiać motywy, którymi kierował się organ spółdzielni uznając, że zachowanie członka wyczerpuje przesłanki wykluczenia albo wykreślenia określone w statucie. Zawiadomienie zwrócone z powodu niezgłoszenia przez członka zmiany podanego przez niego adresu ma moc prawną doręczenia (art. 24 § 5 ww. ustawy).

Stosownie do art. 24 § 6 pkt 2 Prawa spółdzielczego jeżeli organem właściwym w sprawie wykluczenia albo wykreślenia członka ze spółdzielni jest, zgodnie z postanowieniami statutu, rada nadzorcza, członek spółdzielni ma prawo: zaskarżyć uchwałę rady nadzorczej do sądu w terminie sześciu tygodni od dnia doręczenia członkowi uchwały z uzasadnieniem; przepisy art. 42 stosuje się odpowiednio.

Kwestie natury formalnej nie były przedmiotem sporu, bezspornym było, że zaskarżona uchwała została podjęta przez organ, do którego kompetencji należy podejmowanie uchwał w sprawie wykreślenia, jak również, iż w terminie ustawowym wniesione zostało powództwo o uchylenie uchwały.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy jest w całości niesporny.

W rozstrzyganej sprawie jako przyczynę wykreślenia H. M. z rejestru członków wskazano niewykonywanie przez niego obowiązków statutowych. W uchwale powołano § 22 ust 1 statutu Spółdzielni Mieszkaniowej „Barbórka” w P.. Wskazując taką podstawę wykreślenia Spółdzielnia powołała się zatem na niezawinione przyczyny bowiem takich tylko dotyczy możliwość wykreślenia z rejestru członków. Ustawa jak i statut wyraźnie bowiem rozgranicza wykluczenie od wykreślenia członka spółdzielni.

Zgodnie z art. 24 § 3 Pr. spółdz., członek niewykonyjący obowiązków statutowych z przyczyn przez niego niezawinionych może być wykreślony z rejestru członków spółdzielni, zaś statut określa przyczyny wykreślenia. Wykluczenie i wykreślenie są sankcjami, których zastosowanie przez spółdzielnię prowadzi do rozwiązania stosunku członkostwa (art. 24 § 1 Pr. spółdz.). O ile jednak wykluczenie jest przejawem odpowiedzialności podmiotowej (subiektywnej), skoro jego niezbędną przesłanką jest wina umyślna albo rażące niedbalstwo (art. 24 § 2 Pr. spółdz.), o tyle wykreślenie jest niezależne od winy i stanowi przejaw odpowiedzialności przedmiotowej (obiektywnej).

W doktrynie wskazano, że instytucje wykluczenia i wykreślenia różnią się charakterem, gdyż wykluczenie spełnia funkcję represyjną, a wykreślenie z rejestru funkcję organizacyjno-porządkową. Różnica dotyczy więc przede wszystkim przyczyn pozbawienia członkostwa, natomiast tryb pozbawienia i skutki są takie same.

Pierwszą przesłanką wykreślenia członka ze spółdzielni jest niewykonywanie obowiązków statutowych z przyczyn przez niego niezawinionych. Chodzi tu jedynie o obowiązki o podstawowym znaczeniu, tj. takie, których trwale niewykonywanie przekreśla społeczno-gospodarczy sens stosunku członkostwa w spółdzielni. Drugą przesłanką wykreślenia jest istnienie przyczyny określonej w statucie, nie każdy bowiem wypadek niezawinionego niewykonywania obowiązków członkowskich może spowodować zastosowanie sankcji.

Dopuszczalność wykreślenia członka ze spółdzielni mieszkaniowej została znacznie ograniczona po wejściu w życie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 z późn. zm.; dalej: "u.o.p.l.").

Zgodnie z art. 11 ust. 8 tej ustawy, w wypadku stosunków prawnych, które nie ustają przez wypowiedzenie, a w szczególności w wypadku spółdzielczego prawa do lokalu, nie jest dopuszczalne ustanie stosunku prawnego w sposób i z przyczyn mniej korzystnych dla lokatora niż to wynika z przepisów tego artykułu. Wykreślenie członka ze spółdzielni mieszkaniowej prowadziłoby do ustania stosunku prawnego z przyczyn mniej korzystnych dla lokatora niż to wynika z przepisów art. 11 u.o.p.l. Możliwość wykreślenia ze spółdzielni mieszkaniowej może zatem odnosić się wyłącznie do takiego członka, który nie jest już lokatorem. Mogłoby to dotyczyć takiego członka, któremu przysługiwało spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego, które wygasło na skutek uchwały spółdzielni podjętej na podstawie art. 11 ust. 11-13 u.s.m., jednakże w takim wypadku członkostwo wygasa ex lege (art. 11 ust. 14 u.s.m.). W praktyce wykreślenie członka, któremu przysługuje albo przysługiwało spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego, jest więc de lege lata niemożliwe, mimo że co innego zdaje się wynikać z art. 11 ust. 1 u.s.m.

Powód posiada wprawdzie odrębną własność lokalu jednakże powołana argumentacja dobrze oddaje istotę problemów wykluczenia i wykreślenia członków spółdzielni.

Powołana w uchwale przyczyna wykreślenia H. M. z rejestru członków nie została przewidziana w statucie spółdzielni. Paragraf 22 ust. 1 statutu, na który powołała się spółdzielnia wykluczając wykreślając powoda z rejestru członków stanowi, że członek Spółdzielni nie wykonujący obowiązków statutowych z przyczyn przez niego niezawinionych może być pozbawiony członkostwa przez wykreślenie. Dalsze przykładowe wyliczenie podstaw wykreślenia odnosi się właśnie do przyczyn niezawinionych. Ni ma, bo i nie może być wśród nich niepłacenia funduszu remontowego, ani pozostawiania w sprzeczności ze spółdzielnią.

Podsumowując rozróżnienie obu przyczyn ustania członkostwa należy wskazać, że wykluczenie członka może nastąpić tylko z przyczyn przez niego zawinionych. W przepisie art. 24 PrSpółdz wskazano, że chodzi o sytuację, gdy z

winy członka dalsze pozostawanie w spółdzielni nie da się pogodzić z postanowieniami statutu spółdzielni lub dobrymi obyczajami. Ustawa odsyła do statutu spółdzielni, który powinien zawierać bliższe określenie przyczyn uzasadniających wykluczenie. Przyczyny te z natury rzeczy muszą wiązać się z rodzajem i przedmiotem działalności spółdzielni, gdyż to wpływa na treść obowiązków członkowskich. Najczęściej wskazuje się w tym miejscu działanie na szkodę spółdzielni i niewykonywanie podstawowych obowiązków członkowskich. Przyczyny te mogą być w różny sposób określone, lecz zawsze muszą być zawinione przez członka i tak poważne, że uniemożliwiają pogodzenie pozostania członka w spółdzielni z postanowieniami statutu lub dobrymi obyczajami.

Instytucja wykreślenia z rejestru członków spółdzielni, w przeciwieństwie do wykluczenia, nie ma charakteru pejoratywnego. Rozwiązanie to zostało wprowadzone w odpowiedzi na potrzebę funkcjonowania instrumentu pozbawienia członkostwa z przyczyn niezawinionych przez członka spółdzielni. Statuty spółdzielni z reguły wskazują tu takie przyczyny jak: zmiana miejsca zamieszkania, utrata zdolności do czynności prawnych, utrata zdolności do pracy.

Przyczyny wykluczenia i wykreślenia wskazane w statucie spółdzielni muszą więc być zgodne z wytycznymi wynikającymi z Prawa Spółdzielczego. Podjęta przez radę nadzorczą uchwała w sprawie wykluczenia albo w sprawie wykreślenia z rejestru członków spółdzielni musi mieć podstawę merytoryczną w postaci istnienia przyczyny zgodnej z przepisami ustawy. Brak takiej przyczyny lub niezgodność przyczyny z ustawowymi przesłankami wykluczenia lub wykreślenia będzie skutkowałą uchycieniem takiej uchwały.

Jak z tego wynika zarzucane powodowi zachowanie winno być co najwyżej rozpatrywane jako przyczyna wykluczenia. Nawet jednak dopuszczając taką możliwość w ramach niniejszego postępowania, należałoby stwierdzić, że wykluczenie powoda w oparciu o wskazane w uchwale przyczyny było niedopuszczalne.

W świetle powołanych wyżej regulacji ustawy i samego statutu wykluczenie powoda ze spółdzielni należało ocenić jako niedopuszczalne.

Wykluczenie ze spółdzielni może zostać dokonane jedynie w przypadku, gdy konkretne, zawinione zachowanie członka spółdzielni powoduje, że jego dalsze pozostawanie w Spółdzielni będzie nie do pogodzenia z postanowieniami statutu lub zasadami współzycia społecznego. Taka sytuacja w odniesieniu do H. M. nie występuje. Obowiązkiem spółdzielni jest dochodzić należnych spółdzielni świadczeń na drodze sadowej. Tego rodzaju spory jakie występują między powodem a spółdzielnią winny być rozwiązywane w drodze procesu o zapłatę. Wykluczanie ze spółdzielni w tego rodzaju stanach faktycznych nie służy realizacji celów działalności spółdzielni.

Naturalne spory pomiędzy członkami Spółdzielni lub członkami organów spółdzielni nie mogą być rozwiązywane poprzez wykluczanie spierających się osób ze Spółdzielni na podstawie przepisów art. 24 § 2 Prawa spółdzielczego. (Patrz Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6 czerwca 2006 r. I ACa 158/06 LEX nr 217195) W tym kontekście zasadne są zarzuty powoda, który wskazuje między innymi na naruszenie zasady równego traktowania członków spółdzielni i wybiórcze traktowanie członków spółdzielni przez jej władze.

Z tych względów stosownie do art. 42 Prawa Spółdzielczego Sąd uchylił uchwałę jako bezpodstawną.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., który stanowi, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu).